

מסורת הש"ס

א) פסוקים מב: חולין סה; מעשרות פ"ה מ"ח, טז [תולין ופ:ט]; ג) מנחות כ"ג; ד) דש"ל, טז; ז) זבחים פ"ה; פ"ג, א; א' דש"ל

גליון הש"ס

גמרא אי דמיא אבשרי מבשרי. ע"י עשר התקן הל' כרסות פ"ו הל"ד:

הגהות הב"ח

א) תו"כ ד"ה לא כריבא וכו' שאר משקין כגון יין ושתן כיון דניחא ליה ממיילא כ"ל; ומיילא מים מתוקים: ב) בא"ד ושמא טל חשוב טפי. כ"ד והא דק"י פ"ג ע"י מי גשמים שמשב ע"ל: הדין לא האליטרובילי; משום דהא חשיב את היודעים כ"י קשה ליה מני למימר דמיירי בחשבוב עליהן ממחלה להיות משקין:

מוסף רש"י

ומצא כ"י מדרה. ולא יזכר, שם מלא יזכר הטל מדרש שחייב לעשר שרישם כאן יין (וחולין ב"ה). פסוקי מעשה, שהרי אין כאן אלא מים, שלא מלא אלא כ"י מדרה, ואע"פ דחושבתי ועטמה חמרה, קיוהא דריכא בעלמה הוא דעליל טעם (פסחים ט"ב). הוילא ואל טעם בו כלום אע"פ שיש בו טעם יין אנו כלום (וחולין ב"ה). ור' יהודה מחייב. כמעשה דבליה פירא הוא (טו) דחילי נכר חומתא ועטמה (פסחים ט"ב).

מוסף תוספות

א. ואין לומר דר"ט לפנים הוא הכא דאיכא למה חמורין אם הוא פוגם. רבינו יונה. ב. והנה כוס ראשון מקדשין עליו קידוש היום. רשב"א. ג. ואע"פ שאמרו (ע"ז ל) אין בו משום יין נסך, לפי שאין מנסכים כ"ך אמרו, ולא משום גריעותו של יין. רמב"ן.

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

צו.

עין משפט
נר מצוה

לח א ב מ"י פ"ג מהל' מעשר שני וכו' ז: לח ג מ"י פ"ה הל' תרומות הל' ג ופ"ג מהל' עומות אולני הלבס ז': ב ד מ"י פ"ג מהל' מעשר שני הל' יג ופ"ג מהל' עומות אולני הלבס ז': ב ד מ"י פ"ג מהל' מעשר שני הל' יג ופ"ג מהל' עומות אולני הלבס ז': ב ד מ"י פ"ג מהל' מעשר שני הל' יג ופ"ג מהל' עומות אולני הלבס ז': ב

הוא הדין אפי' ביתר מכרי מרתו נמי פ"ג. והא דתנן כסיפא דמס' מעשרות (פ"ה מ"ח) היתר מכדי מדתו מפריש עליו ממקום אחר ולא פליגי עליה רבנן היינו ברמא תלתא וחתא ארבעה מקשה ר"י היכי פטרי רבנן ברמא תלתא וחתא תלתא כיון דליה זביה צנותן טעם וקיי"ל צפ' צמרא דמס' ע"ז (דף ע"ג). דמין צשאוני מנין צנותן טעם גבי טבלא וי"ל דליה אלא קיוהא צעלמא ואין כאן נותן טעם וכעפרא צעלמא דמי וכן נראה מתוך פירוש ר"ש: מי סברת חמרא הוא קיוהא בעלמא הוא. ממלך הוה ר"ת דיעבד אס רחץ עכו"ס חצית של שמרי יין דשרי ללא חמרא הוא אלא קיוהא צעלמא הוא.

שזרימים של מעשר בוי'. מימה צמאי מיירי. הך צרימא אי צדי מדתו או אפי' רמא תלתא וחתא תלתא ופולגא לרבנן אפי' ראשון יהא מותר ואי ברמא תלתא וחתא ארבעה אפי' רביעי של מעשר יהא אסור וי"ל דמיירי שאין צדק טעם יין כלל אלא קיוהא צעלמא ומ"מ פ"ק הקדש החמירי ולמאן דעז שלישי ומיירי שלא הקדש שמרים דאי צריכא ע"ל שחמירי במי גשמים לא צריכא ע"ל שחמירי שיש חילוק בין גשמים לשאר משקין ואיזה חילוק יכול להיות צנייהן ומה פירש רבנו שמואל דצמיס צניין דניחא ליה ולא צניין דניחא ליה אפי' לא ניחא ליה מכשר דצמיס כמיז וכי יותן מים על זרע ואין נראה לרשב"א דלא אשכח צדום דוכתא שיהא חשיבות ביין מצמיס לענין הכשר ומאשר יבא עליו מים מפקינן הכשר לכל משקין וצפ"ק דפסחים (דף י"ט. וס) איכא דלא מקוין וכל משקה אשר ישמה בכל כלי לענין הכשר וי"ל מנא ליה דלא צניין דניחא ליה ונראה לר"י דגשמיים צניין תרתי שיחשיב אותם מתחלה שיהו משקין ואח"כ צניין דניחא ליה אצל שאר משקין כגון (א) מים ויין ושמן כיון דניחא ממילא הן

המסרה. מים צשמרים פטור ממעשר: אצל יוסר מכדי מדתו. פורתא לא פליגי רבנן עליה דר"י אלא מחייבין צמעשר והוא הדין לצרכת היין דהא רבנן חומרנא ליה להו גבי מעשר דהא צדי מדתו לא מחייבי אלא משום דחשיבי ליה יין הוא דמחייבי ציומר מכדי מדתו והלכך לגבי צורא פרי הגפן נמי חשיבי: להודיעך כחו דר"י. דמחייב. ולהודיעך כחו דרבנן לא איצטריך למינהו יומר מכדי מדתו דמילתא דפשיטא הוא דפטור דפורתא חמרא צמיא טובא צטיל וליכא חיזוק כלל לאשמועינן דפטרי רבנן ציומר ומילתיה דר"י חשיב חיזוק גדול לחומרנא ואע"ג דליכא טעם יין מחייבי. צמרים שיש כס טעם יין מהו. לצרכת היין. וצרימא לא הוה שמיע ליה דלי הוה שמיע ליה הכי הוה ליה למימר הלכה כחמריס או אין הלכה כחמריס: ושנה ושילש: ראשון. מים ראשונים (ד) שהכניסו והויליאון משס: אסור לזרים. וכל הני חומרות צעלמא נינוה מדרבנן וצמלא כמי מדתו מיירי: שלישי מותר. ואפילו יש בו טעם יין: אף שלישי. אסור אס ים צו נותן טעם: ה"ג של מעשר ראשון אסור. כלומר של מעשר שני תמד ראשון אסור לאכול חוץ לירושלים אצל מעשר ראשון לזרים מותר לזרים וללא כרבי מאיר (א): הכי גרסינן של הקדש לעולם אסור ושל מעשר לעולם מותר: הלוקחין ומאי. שהופרש מפירות הלוקחין מעט הארץ ואקילו ביה רבנן משום דריב עמי הארץ מעשרין הן: בקדושה ומים. שהקדיש חצית יין לצדק הנית וימכר ויקחו צדמיו לרבי צדק הנית: בקדושה גוף. (א) דמחירא יין שהוקדש לנסכים ושומרים שלו אסורים צבטיל מעט יין המעורב בו: כס שחמרו לענין איסורן. דבתרומה ראשון ושני הוי יין ושלישי הוי מים ושל מעשר הראשון יין והשני מים וכן כולן: שני אמרו לענין הכשר. דראשון והשני של תרומה חשוב נמי

המתמד ונתן מים במדה ומצא כ"י מדרתו פטור ור' יהודה מחייב עד כאן לא פליגי אלא בכדי מדרתו אבל ביותר מכדי מדרתו לא פליגי הוא הדין ידאפילו ביותר מכדי מדרתו פליגי והאי דקא מפלגי בכדי מדרתו להודיעך כחו דר' יהודה בעא מיניה רב נחמן בר יצחק מרב חייא בר אבין שמרים שיש בהן טעם יין מהו אמר ליה מי סברת חמרא הוא קיוהא בעלמא הוא ת"ר ישמרים של תרומה ראשון ושני אסור ושלישי מותר רבי מאיר אומר אף שלישי צנותן טעם יושל מעשר ראשון אסור שני מותר רבי מאיר אומר אף שני בנותן טעם יושל הקדש שלישי אסור ורביעי מותר ר"מ אומר אף רביעי בנותן טעם ורבינא יושל הקדש לעולם אסור ושל מעשר לעולם מותר קשיא הקדש אהקדש קשיא מעשר אמעשר הך בן בקדושת מים מעשר אמעשר נמי לא קשיא ב"כאן במעשר ודאי כאן במעשר דמאי א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוודא כדרך שאמרו לענין איסורן כ"כ אמרו לענין הכשרין הכשרין דמאי * אי דמאי אכשרי מוכשרי אי דחמרא אכשרי מוכשרי לא צריכא * שתמדו במי גשמים וכיון דקא שקיל ורמי להו למנא אחשבינהו לא צריכא שנתמד מאליו וכיון דקא נגיד קמא קמא אחשבינהו אמר רב פפא כפברה ששותה ראשון ראשון: אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב לאין אומרים * קדוש היום אלא על היין הראוי לינסך על גבי המזבח למעוטי מאי אי לימא למעוטי יין מגתו והא תאני ר' חייא ב"ין מגתו לא יביא ואם הביא כשר וכיון דאם הביא כשר אבן יאפילו לכתחלה נמי דאמר

רבינו גרשום

המתמד. שמופך מים בהרצנים: ומצא כ"י מדרתו פטור. ממעשר דמאי בעלמא נינוה: לא פליגי דהאי תמרא היא: להודיעך כחו דר' יהודה. דאפי' בכדי מדרתו מחייב משום דהויא דמא לתת כחי דאפי' תלת כחי תרי ופליגא נפיק מוריו ותו לא יאריך ונבלע בחצוניים והאי דאפי' כמדרתו חמיר משום בהייהו וחיוב לעשר: מהו. מוכרין עליהן בורא פרי הגפן או לא: ראשון ושני שמוציאין מן התמד חשבון וראשון ושלשה מן המין ושלישי מותר דאבנו תרומה ומאי בעלמא נינוה: ושל הקדש חמור מכולם: בקדושת יבמים. שהקדיש הדימים שקחין מן אותו יין לא חמירי כולי האי רב שלישי אסור ורביעי מותר. אבל אש הקדש הגוף ההמד לעולם אסור: כאן במעשר ודאי. ראשון אסור ושני מותר אבל מעשר דמאי לעולם מותר: לענין איסורן. דראשון ושני אסור ושלישי מותר: כך אמרו לענין הכשרין. דראשון ושני דבר חשוב הוא ומכשר טפי לא חשוב ולא מכשר ורביעי: והשתא קשי' לן הכשרין דמאי אי דמיא אכשרי מכשר וחמרא נמי מכשר דחמרא מכשר בין חשיב עליה לשתיה ובין לא חשיב עליה משום דחשיב הוי אבל מאי לא מכשר בלא מחשבה והוה חומר בין בממים: לא צריכא כגון שתמדן בימי גשמים. דלא חשיבי אפי' הכי ראשון ושני מכשרין: לא צריכא. דאיהו לא רמא להו אלא מאליו נתמד שנובל לשם גשמים והשתא איהו לא חשיבנהו למי גשמים ואפילו הכי אצטרכא למימר דמכשרין: והא כיון דנגיד. מן התמד מי הגשמים קמא קמא אחשבינהו והואיל דאחשבינהו ודאי מכשרין ואמאי אצטריך למימר: אמר רב פפא. הכא במאי עסקין. דאצטריך למימר דמכשרין כגון דפרה דמכשרין ראשון היתה שותה ראשון ראשון השתא לא חשבינהו נתמד כאליו דר"א והואיל דלא חשבינהו דפרה שותה הוה אין מכשרין אפי' אצטריך למימר דמכשרין

לא יוסר מכדי מדתו. פורתא לא פליגי רבנן עליה דר"י אלא מחייבין צמעשר והוא הדין לצרכת היין דהא רבנן חומרנא ליה להו גבי מעשר דהא צדי מדתו לא מחייבי אלא משום דחשיבי ליה יין הוא דמחייבי ציומר מכדי מדתו והלכך לגבי צורא פרי הגפן נמי חשיבי: להודיעך כחו דר"י. דמחייב. ולהודיעך כחו דרבנן לא איצטריך למינהו יומר מכדי מדתו דמילתא דפשיטא הוא דפטור דפורתא חמרא צמיא טובא צטיל וליכא חיזוק כלל לאשמועינן דפטרי רבנן ציומר ומילתיה דר"י חשיב חיזוק גדול לחומרנא ואע"ג דליכא טעם יין מחייבי. צמרים שיש בהן טעם יין מהו. לצרכת היין. וצרימא לא הוה שמיע ליה דלי הוה שמיע ליה הכי הוה ליה למימר הלכה כחמריס או אין הלכה כחמריס: ושנה ושילש: ראשון. מים ראשונים (ד) שהכניסו והויליאון משס: אסור לזרים. וכל הני חומרות צעלמא נינוה מדרבנן וצמלא כמי מדתו מיירי: שלישי מותר. ואפילו יש בו טעם יין: אף שלישי. אסור אס ים צו נותן טעם: ה"ג של מעשר ראשון אסור. כלומר של מעשר שני תמד ראשון אסור לאכול חוץ לירושלים אצל מעשר ראשון לזרים מותר לזרים וללא כרבי מאיר (א): הכי גרסינן של הקדש לעולם אסור ושל מעשר לעולם מותר: הלוקחין ומאי. שהופרש מפירות הלוקחין מעט הארץ ואקילו ביה רבנן משום דריב עמי הארץ מעשרין הן: בקדושה ומים. שהקדיש חצית יין לצדק הנית וימכר ויקחו צדמיו לרבי צדק הנית: בקדושה גוף. (א) דמחירא יין שהוקדש לנסכים ושומרים שלו אסורים צבטיל מעט יין המעורב בו: כס שחמרו לענין איסורן. דבתרומה ראשון ושני הוי יין ושלישי הוי מים ושל מעשר הראשון יין והשני מים וכן כולן: שני אמרו לענין הכשר. דראשון והשני של תרומה חשוב נמי

מכשרין אפי' לא יחשיב אותן להיות משקה אצל קשה מהא דתנן במסכת משכרין (פ"ו מ"ח) ומייתי ליה צפ"ק דחולין (דף י"ג. וס) הנעולה פירותיו לגג מפני הכנימה וירד עליהם הטל אינן צדי ויתן ואם לכך נתכוין הרי הן צדי ויתן אע"פ שלא החשיב אותם מתחלה להיות משקה (ב) ושמא טל חשוב טפי להיות משקה ממי גשמים: וצמרא באליו. נראה דהשתא איירי שפיר אפילו צמיס יפין שאינן מי גשמים דכיון שנתערבו צשמרים אין ראוי להכשיר והא דלא קאמר אלא לפי שלא נזכר חמורא למעלה: אי"מא למעוטי יין מגתו בוי'. אין להוכיח מכאן דיון מצושל כשר לקדוש ומצרכין עליו צפ"ה מדלל קאמר למעוטי יין מצושל דלאו ראייה היא דאפילו אין מקדשין עליו לא מני למימר למעוטי יין מצושל דאם כן הוה ליה למימר אין מצרכין עליו צפ"ה אצל יש להביא ראייה מירושלמי דשקלים ועדע"פ פסחים דיין גמור הוא דאמר המס ארבע כוסות שאמרו ויאלא צין מצושל צצמלא מקדשין איין מצושל ודלא כפר"ש והר"ש שכתבו דיון מצושל מוצרכין עליו שהכל דאישימי לגריעותא ואין להאריך כאן:

מכשרין אפי' לא יחשיב אותן להיות משקה אצל קשה מהא דתנן במסכת משכרין (פ"ו מ"ח) ומייתי ליה צפ"ק דחולין (דף י"ג. וס) הנעולה פירותיו לגג מפני הכנימה וירד עליהם הטל אינן צדי ויתן ואם לכך נתכוין הרי הן צדי ויתן אע"פ שלא החשיב אותם מתחלה להיות משקה (ב) ושמא טל חשוב טפי להיות משקה ממי גשמים: וצמרא באליו. נראה דהשתא איירי שפיר אפילו צמיס יפין שאינן מי גשמים דכיון שנתערבו צשמרים אין ראוי להכשיר והא דלא קאמר אלא לפי שלא נזכר חמורא למעלה: אי"מא למעוטי יין מגתו בוי'. אין להוכיח מכאן דיון מצושל כשר לקדוש ומצרכין עליו צפ"ה מדלל קאמר למעוטי יין מצושל דלאו ראייה היא דאפילו אין מקדשין עליו לא מני למימר למעוטי יין מצושל דאם כן הוה ליה למימר אין מצרכין עליו צפ"ה אצל יש להביא ראייה מירושלמי דשקלים ועדע"פ פסחים דיין גמור הוא דאמר המס ארבע כוסות שאמרו ויאלא צין מצושל צצמלא מקדשין איין מצושל ודלא כפר"ש והר"ש שכתבו דיון מצושל מוצרכין עליו שהכל דאישימי לגריעותא ואין להאריך כאן:

מזוים ומאי אצטריך למימר: אמר רב פפא. הכא במאי עסקין. דאצטריך למימר דמכשרין כגון דפרה דמכשרין ראשון היתה שותה ראשון ראשון השתא לא חשבינהו נתמד כאליו דר"א והואיל דלא חשבינהו דפרה שותה הוה אין מכשרין אפי' אצטריך למימר דמכשרין

מזוים ומאי אצטריך למימר: אמר רב פפא. הכא במאי עסקין. דאצטריך למימר דמכשרין כגון דפרה דמכשרין ראשון היתה שותה ראשון ראשון השתא לא חשבינהו נתמד כאליו דר"א והואיל דלא חשבינהו דפרה שותה הוה אין מכשרין אפי' אצטריך למימר דמכשרין